

GRÆSRØDDER I FULDT FLOR

TEKST: STYRELSEN FOR DANSK FRISKOLEFORENING
ILLUSTRATION: NIS NIELSEN
FOTO: SOPHIA JULIANE LYDOLPH

Fællesskaber er vigtige for følelsen af at høre til. Der kan være sunde og usunde fællesskaber, og fællesskaber kan både være inkluderende og ekskluderende.

I Danmark har vi tradition for stærke fællesskaber. Landkortet er spækket med gode eksempler på bæredygtige civilsamfund, der udmøntes på fineste vis og er funderet på dét at agere som aktiv medborger.

I skolen er fællesskaberne det kit, der får det hele til at hænge sammen. Og skolerne skal også være en del af det fællesskab, som vores samfund er et udtryk for. Det er godt, at der er politisk opmærksomhed på skolers rolle i dét fællesskab. Vi ser friskolerne som en meget vigtig brik i det samfundsfællesskab, vi skaber med hinanden hver dag, og derfor var det bekymrende, da den nytiltrådte børne- og undervisningsminister Pernille Rosenkrantz-Theil proklamerede, at “en del friskoler er skabt med henblik på at stemple ud af fællesskabet”.

Fællesskaber er noget, vi skaber sammen. Politikere og civilsamfund. De grove generaliseringer bliver let til stærke narrativer, som i sig selv bærer kimen til faktisk at udelukke mindretallet fra flertallets fællesskab. Det er i den slags sprækker, vores samfund risikerer at bliver mere polariseret, og der er fare for, at der er medborgere, der mister følelsen af at høre til. Friskolerne er en del af samfundet og dermed det fællesskab, vi kalder Danmark. Og vi repræsenterer en enorm diversitet. Det er en central del af friskolernes varemærke.

Foreningen rummer 331 medlemsskoler, hvoraf 116 har en børnehave og 52 en vuggestue. Disse skoler og institutioner repræsenterer en meget bred vifte af forskellige skolesyn, værdier og overbevisninger, og friskolerne er alt andet end en homogen størrelse. Det mener vi, faktisk er styrken i det danske demokrati, hvor Hal Koch har peget på, at vi har en identitet som medborgere og en forpligtelse til at deltage i fællesskabet. Dette er langt væsentligere end ideen om en homogen kultur, som ind-

imellem viser ansigt. Vi er meget opmærksomme på at bevare og forsvare mangfoldigheden og betone værdien i netop dette. Og vi mener, at vi i FRISKOLERNE har en forpligtelse på at blande os i den politiske og samfundsmæssige debat om skole, folkestyre, civilsamfund og kultur.

1

SAMMEN SKULDER VED SKULDER

Det seneste år har endnu engang vist med al tydelighed, at friskolerne kan få fronterne til at rejse sig i dansk politik. Da Venstre den 14. maj 2019 på Feldborg Frie Børneunivers lancerede deres “friskolepakke” med fastholdelse af koblingsprocenten på nuværende niveau, stod det i skarp kontrast til Socialdemokratiets ønske om at nedsætte koblingsprocenten til 71%. Det skabte en markant politisk kant mellem de to partier, og dermed var valgkampen for alvor i gang.

FRISKOLERNES styrelse og Friskolernes Hus var forberedt på den dagsorden, og vi havde forud for valgkampen offentliggjort en valgpakke med det formål at bringe en række fakta om friskolernes vilkår ind i debatten og dermed bidrage med nuancer og argumenter til de forskellige valgmøder. Det er ingen underdrivelse, at dette materiale er blevet brugt flittigt af både forældre, lærere, ledere og bestyrelser på skolerne – men i høj grad også af politikere, presstjenester og medier.

Valgpakken fik en grundig tur i Detektor på DR P1, og her fandt man frem til, at det hverken kunne bekræftes eller udelukkes, at op mod 100 skoler ville blive hårdt trængt økonomisk med fare for at måtte lukke, hvis Socialdemokratiet ville gennemføre de markante besparelser på friskoleområdet. Detektor-udsendelsen sluttede

derfor med konklusionen, at FRISKOLERNE havde ført en slagkraftig og dygtig interessevaretagelse.

Solid politisk og folkelig opbakning til friskolerne

Den helt afgørende faktor for udfaldet af debatten under valgkampen har uden tvivl været den højlydte og tydelige markering fra forældre, lærere, ledere, bestyrelsesmedlemmer og andre, der støtter ideen om friskolerne. Der har været råbt højt ved politiske møder i forsamlingshuset, debatindlæg i medierne og i forhold til kontakter til lokale politikere.

Det gør indtryk på politikerne, når de virkelighedsnære historier kommer frem og skildrer konsekvenserne af foreslåede besparelser.

På trods af den meget tydelige politiske tilkendegivelse under og efter valgkampen fra alle andre partier, fremsatte regeringen atter sit ønske om at nedsætte koblingsprocenten til 71%, da finanslovsforslaget i september 2019 blev fremlagt. Det afstedkom til dels en gentagelse af argumenterne fra valgkampen i foråret, ligesom FRISKOLERNEs valgpakke igen blev brugt som en del af argumentationen. Igen gik bølgerne højt, og mange friskoler bidrog til at gøre konsekvenserne tydelige og konkrete.

Det var derfor glædeligt, at finansminister Nicolai Wammen den 4. november 2019 måtte erkende, at forslaget ikke længere var en del af forhandlingerne omkring finansloven, da der ikke var politisk opbakning fra nogen af de øvrige partier, der sad med ved forhandlingerne.

Både valgkampen og finanslovsforhandlingerne har vist os, at nok kan vi fortælle om friskolernes pædagogiske praksis og historiske forankring som alternativer til folkeskolen, men vi kommer ikke uden om også at argumentere ind i helt konkrete politiske dagsordener om tilskud og økonomi, den geopolitiske dagsorden mellem

land og by og det sociale og samfundsmæssige ansvar. For politik handler om italesættelse af visioner, konkrete tiltag og handlinger med det mål at rammesætte og styre politiske formål.

I det "forståelsespapir", der blev udarbejdet af den nye regering og støttepartierne, er der et stærkt fokus på børn og unge: En ambitiøs børneplan, hvor minimumsnormeringer i daginstitutioner vil betyde flere ansatte pædagoger, bekæmpelse af børnefattigdom, en styrkelse af folkeskolen og en satsning på uddannelse i hele landet. Her fremgår det, at regeringen har som mål, at skoler og ungdomsuddannelser afspejler befolkningssammensætningen. Derfor skal det undersøges, hvordan man kan "indføre et socialt taxameter på det statslige tilskud til friskoler og private grundskoler, som vil sikre, at flere skoler i Danmark påtager sig et større samfundsansvar".

Det er helt legitime politiske dagsordener, som styrelsen i FRISKOLERNE også har arbejdet med at give tydelige svar på. Det er sket med udgangspunkt i visionen om "Skoler for alle" og ønsket om en stærk dansk grundskole, der selvfølgelig består af folkeskolen og frie skoleformer, der understøtter forældrenes frihed til at vælge den type undervisning, der passer bedst til familiens værdier og livssyn.

Kommunalt samarbejde er ikke en selvfølge

Det sociale ansvar er ikke entydigt nemt at definere og sætte på formel. I en skolenær dagligdag handler det om at skabe inkluderende fællesskaber, der kan rumme børn, som har forskellige præmisser for at indgå i undervisningen og skolefællesskabet.

Når vi taler om inklusion og specialundervisning, skal vi huske på, at det er kategorier, vi har skabt for at kunne passe opgaverne ind i en struktur. Men overordnet handler det om, at skolerne kan rumme alle børn og unge,

hvorfor det påhviler enhver skole at arbejde med det sociale ansvar, som er en naturlig del af skolens pædagogiske samtale og hverdag.

For at lykkes med den opgave er det afgørende vigtigt at have solide samarbejdsflader med især kommunale myndigheder: Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR), skole, sociale myndigheder og politi (SSP), skolesocialrådgivere og sundhedsplejersker. Det er åbenlyst, at et godt samarbejde med kommunerne er en væsentlig og betydningsfuld del af dette arbejde. Desværre hører vi, at præcist dette arbejde fungerer meget forskelligt i de 98 kommuner i Danmark. Nogle friskoler oplever, at de får ringere servicering end de kommunale skoler. Det ser vi på med stor bekymring. Rigtigt mange børn er i kortere eller længere perioder i deres skoleliv mere eller mindre udfordret såvel fagligt som socialt, og vi kan (desværre) konstatere, at flere og flere børn har særlige behov, der kræver specialundervisning. Det forhold skal skolen dygtigt kunne håndtere. Men det er fortsat en udfordring, at flere elever skal deles om de økonomiske midler, der er til rådighed for denne opgave.

Vi medvirker gerne med ideer til konkrete og holdbare løsninger og handlinger, som kan være med til at opfylde regeringens og de politiske partiers ambitioner på dette felt. Det er helt afgørende for FRISKOLERNEs styrelse at række hånden frem til politikerne omkring disse dagsordener. Akkurat som vores kollegaer i de andre skoleforeninger gør, hvorfor vi er i en god og tæt dialog med dem om disse dagsordener.

Det er vigtigt at markere, at ingen af skoleforeningerne på noget tidspunkt har argumenteret for yderligere stats-tilskud til friskolerne, men netop fastholdt, at det nuværende niveau er rimeligt og fair, og at en omfordeling af tilskuddet til særlige opgaver må ske inden for den nuværende ramme.

Derfor er det også ærgerligt, at FRISKOLERNE og

de øvrige skoleforeninger på det frie område, ikke var inviteret med til ministerens mini-Sorø-møde i februar 2020. For når vi mødes med hinanden på tværs af sektorer og skoletyper, kan vi dele viden og erfaringer, som kan åbne for god praksis, nye ideer og vinkler, og dermed vise os alle sammen løsninger, som kan få positiv betydning for børnene, det handler om. Ikke fordi vi skal lave mere ens skoler, men fordi skolen skal blive bedre i dens forskellighed, og fordi videndeling er helt centralt.

Vi har tilkendegivet meget tydeligt overfor børne- og undervisningsminister, Pernille Rosenkrantz-Theil, at FRISKOLERNE også er optagede af social ansvarlighed, og at vi meget gerne vil bidrage til gode løsninger. I skrivende stund er der dog ingen afklaring fra politisk side på, hvad der konkret menes med forståelsespapirets ordlyd om socialt ansvar og et eventuelt socialt taxameter. Ved et møde med ministeren i januar 2020 var disse temaer ikke en del af dagsordenen, hvorfor der fortsat udestår et arbejde.

Berettigelsen i bytte for tilskud

Vi kan nu konstatere, at der er bred politisk opbakning til, at friskolerne skal have et statstilskud, der matcher det nuværende niveau. Og det ovenikøbet sammen med en mindst lige så bred opbakning til, at folkeskolen også skal styrkes. Ikke ved at tage penge fra friskoler og private grundskoler, men ved at finde nye økonomiske midler. Det er vigtigt, at politikerne gør sig klart, at det koster at lave god skole – uanset i hvilket regi, det foregår.

Vi må minde hinanden om, at vi i Danmark har prioriteret selve dét at have friskoler parallelt med folkeskoler siden 1856. Det siger noget om det danske frisind, og det minder os om, at vi står på skuldrene af folk, der før os har kæmpet for netop de frihedsrettigheder, vi kender i dag.

Det må aldrig tages for givet, at det er muligt at drive friskole. Når vi ser uden for landets grænser, så er det

bestemt ikke en selvfølge, at staten i tillid til befolkningen yder et stort tilskud til at drive en fri skole ud fra devisen om, at et mangfoldigt skoletilbud giver forældrene ansvar for børns undervisning. På trods af historie, tradition og politisk opbakning, så skal vi fortsat argumentere for berettigelsen til at modtage statstilskud til at drive friskole.

På en studietur til Sydkorea i slutningen af oktober oplevede både friskolefolk og efterskolefolk endnu engang at få sat vores egen praksis i relief. For selvom der er mange frie skoler i Sydkorea, der virkelig udfolder sig som alternativer til den offentlige skole, så sker det helt uden offentligt tilskud. Det skærper på den ene side det pædagogiske arbejde og skoletilbuddene, fordi der konkurreres uden sidestykke om eleverne. Men på den anden side giver det også en skævvridning, da det kun er muligt for de rigeste og mest privilegerede at vælge en fri skole, da forældrenes betaling alene udgør grundlaget for skoledriften.

Der er tydeligvis benovelse at spore hos de frie koreanske skoler over det danske skolesystem. Og de arbejder ihærdigt på at forstå og forklare den danske tradition for åndsfrihed; og dermed friheden til at lave skole på en overbevisning eller værdigrundlag med statslig opbakning. Danske friskoler kan inspireres af koreanske frie skolers pædagogiske vidde og vovemod, mens de koreanske frie skoler kan lære af danske friskolers praksis med undervisning og dannelse i et stærkt fællesskab – også i samfundsmæssig forstand.

2

FRIHEDEN TIL AT LAVESKOLE SKAL UDNYTTES

I det historiske perspektiv opstod friskolen i en tid med

oprør mod den autoritære skole, og der opstod et behov for at tænke skolen på en ny måde. Når der er tvivl og usikkerhed om skolen, så er der brug for at eksperimentere med pædagogikken, fordi det giver god anledning til at vide, hvorfor man gør, som man gør. Ud af det kommer kvaliteten, fordi man skal forklare og begrunde sin praksis.

Friheden til at lave skole betyder på den ene side frihed til at give plads til forskelligheden ved at vise alternative måder at planlægge og afvikle af undervisningen; og på den anden side frihed fra standardisering og mål, som andre har formuleret og bestemt.

Det er friskolens forpligtigelse at være en fri og folkelig skole, der skaber bredde og mangfoldighed i et samfund, viser veje til løsninger og handlinger, som ikke umiddelbart ligger lige for, og frigør nye ideer til det fælles bedste.

Sådan var det da Ryslinge Friskole, som den første friskole opstod i 1856, og sådan er det i dag. Hver gang loven strammes, og der indskrives yderligere krav til friskolerne, forsvinder der samtidig lidt af friheden. Når det sker, så strammes tilsynet tilsvarende, og dermed også yderligere forhold at tage hensyn til i den daglige undervisning. Vi skal vide at finde friheden i det tomme rum mellem statens krav og borgernes drømme om indretning af eget liv. Det kræver mod til hele tiden at udfordre og skubbe til grænserne for, hvad der kan være muligt i en skolepædagogisk ramme.

Et af de bedste greb er forældrenes medvirken, involvering og engagement. Dels understøtter det afgørende elevernes resultater, og dels er forældrene helt afgørende vigtige for det, der sker uden om skolen – i opdragelsen til deltagelse i civilsamfundet og folkestyret.

Men det er også afgørende vigtigt, at forældre ikke kun medvirker og engagerer sig for undervisnings- og den faglige nytteværdis skyld, men også aktivt forholder sig til, at friskolerne er værdibårne fællesskaber, der har til formål at danne aktive medborgere, der tør tage ansvar

for både sig selv og fællesskabet. Et af styrelsens strategiske indsatsområder er derfor friskolernes pædagogiske frihed; fordi det kræver stillingtagen til den daglige praksis med undervisning og dannelse, og dermed også et sprog at tale om det på. Meningen er at inspirere til en eksperimenterende praksis og dermed anvise alternative tilgange til undervisning. Styrelsen ønsker ikke at diktere skoler og lærere, men i stedet skabe grobund for refleksion og kritisk stillingtagen til egen praksis. Dertil kommer, at den nye viden kan bruges i den politiske samtale om friskolernes begrundelse og også bidrage til den interne videndeling og gensidige inspiration mellem friskolerne.

Tilsyn må ikke mindske friheden

Lov om friskoler og private grundskoler – i daglig tale Friskoleloven – er den lovmæssige ramme for den økonomiske og pædagogiske drift af en friskole. Med enhver lov følger et tilsyn, der konstaterer om loven overholdes. Det er sådan, det skal være i en retsstat. Derfor er tilsynet i alles interesse, også selvom et tilsyn kan kræve både ekstra ressourcer og enkelte gange forvolder påbud og sanktioner, der kan være hårde.

Foreningen konstaterer med tilfredshed, at Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) gennem de sidste år er tildelt ekstra bemanning og dermed formår både høj kvalitet i sagsbehandling og kortere sagsbehandlingstid. Derfor er der i 2019 afsluttet mange tilsynssager, ligesom der i slutningen af 2019 blev iværksat et risikobaseret tilsyn på baggrund af seks helt nye indikatorer, som er udarbejdet på baggrund af de sidste års stramninger af Friskoleloven. Det drejer sig om indikatorerne: danskundervisning, grad af elevinddragelse, donationer til skolen, ligestilling mellem kønnene, andel af elever med ikke-vestlig baggrund og andel elever bosat i et udsat boligområde.

Særligt de to sidste indikatorer har givet anledning til

mediemæssig opmærksomhed. Desværre da disse to indikatorer kan siges at være rettet mod friskoler med i særlig grad mange flersprogede elever – eller de muslimske friskoler, som de fejlagtigt kaldes i medierne og af politikere.

Så længe disse indikatorer optræder, vil en gruppe af skoler med stor sandsynlighed blive udtaget til tilsyn og derfor bedt om at redegøre for konkrete spørgsmål.

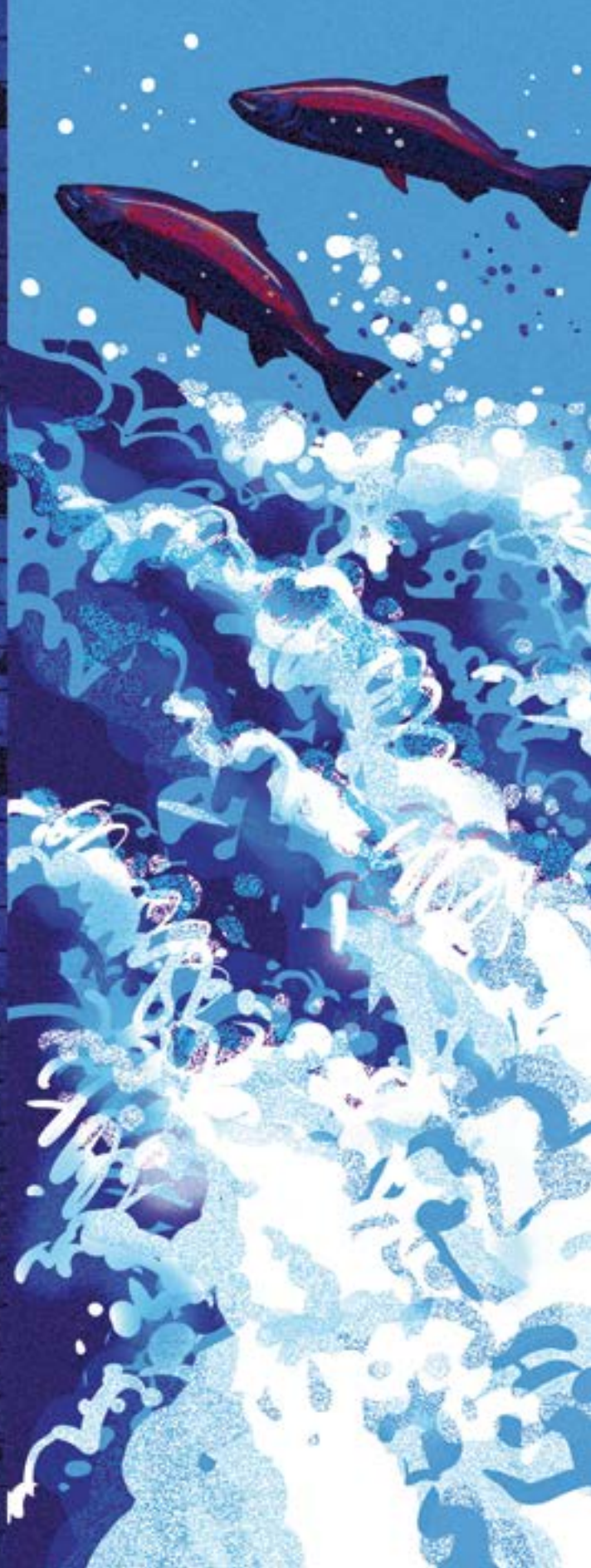
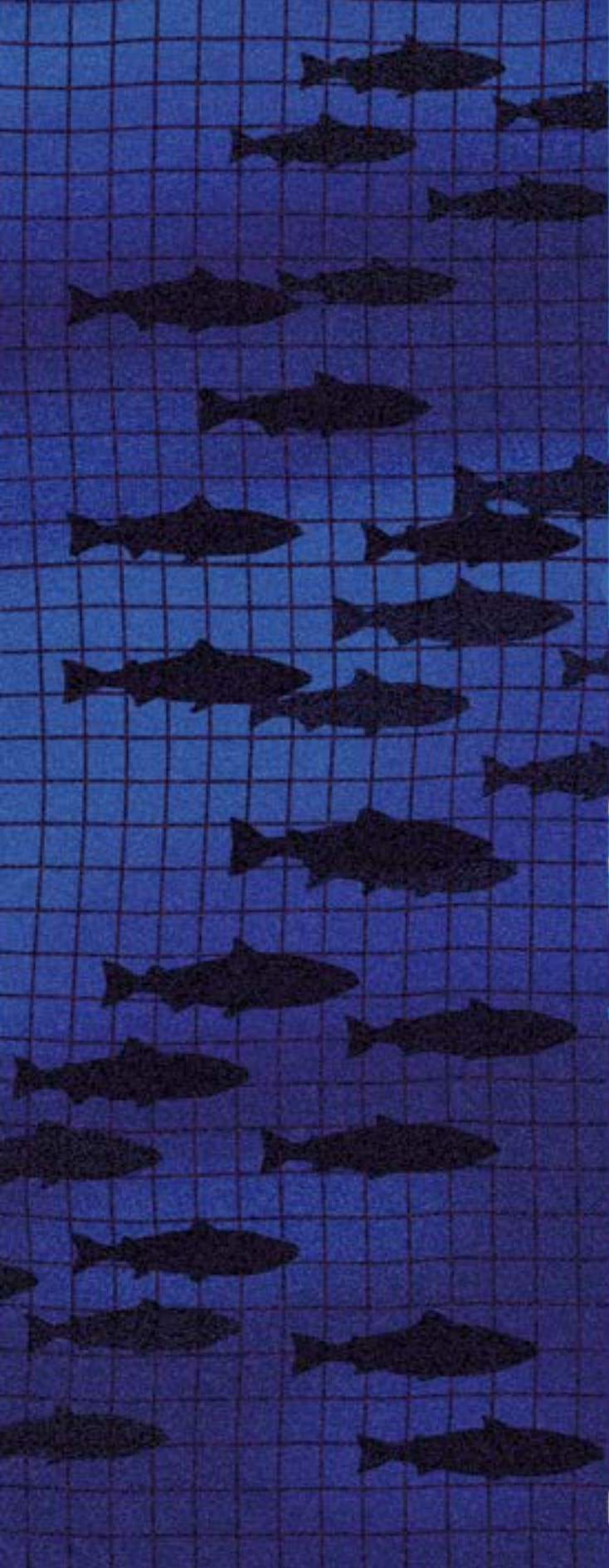
Gode og velbegrundede svar fra skolernes praksis vil dog kunne gøre disse indikatorer til en aktiv indsigt i, hvordan flersprogede skoler dygtigt arbejder med at lave skole. Derfor går tilsynet to veje: Én vej, hvor der føres tilsyn med overholdelse af loven, og én vej, hvor tilsynet både giver indsigt og forståelse for friskolernes ”mærkelige måder at drive skole på” (som friskolernes praksis også er hørt omtalt). Begge veje giver oplysninger til borgere og politikere om friskolernes praksis. Det er afgørende vigtigt for friskolernes legitimitet.

Friskolerne viser andre veje

I dansk skolepolitik er der stort fokus på karakterer, test og eksamen, fordi der fra politisk side er brug for at vide, om skolen virker. I 2018 blev det således besluttet, at folkeskolens afsluttende prøver ændres til at være en eksamen, hvor der skal opnås bestemte karakterer som adgang til de forskellige ungdomsuddannelser. Elever der ikke består, får endnu en chance ved en centralt stillede prøve kort før sommerferien.

Men med de nye adgangskrav for optagelse på ungdomsuddannelser har elever fra prøvefrie skoler ikke retskrav på optagelse, uanset om deres lærere og uddannelsesvejledere har vurderet dem “uddannelsesparate” på baggrund af endog meget grundige evalueringer.

Så derfor skulle elever fra de omkring 35 prøvefrie skoler til denne centralt stillede prøve for første gang i foråret 2019.

Det viste sig, at majoriteten af alle elever fra de prøvfrie skoler, der var vurderet uddannelsesparate, bestod optagelsesprøven. Det giver anledning til at spørge, hvorfor elever fra prøvfrie skoler i det hele taget skal igennem en optagelsesprøve. Er det ikke i værste fald en unødigt belastning af unge mennesker og i bedste fald spild af tid?

Den centralt stillede prøve indeholder fire fag, som skal bestås enkeltvis for samlet at bestå. Det viste sig, at enkelte elever ikke bestod ét af de fire fag, men i gennemsnit fint havde bestået de fire fag. Det gav anledning til protester fra både EFTERSKOLERNE og FRISKOLERNE, og lykkeligvis gik børne- og undervisningsminister Pernille Rosenkrantz-Theil ind i sagen og foretog en ændring, så disse elever blev optaget på deres ønskede ungdomsuddannelser.

Ministeren sagde ganske rigtigt, at det ikke var hendes ønske at forhindre unge i at komme videre i en ungdomsuddannelse. Vi vil fortsat argumentere for sagen, og håber, at politikerne vil respektere og understøtte det prøve- og karakterfrie valg i grundskolen, og at de har tillid til, at faglærere og den lokale rektor i samarbejde får mandatet til at vurdere, hvem der kan optages eller ikke optages på landets gymnasier. Det kalder vi sund fornuft bygget på tillid til fagfolk.

Men spørgsmålet er, om man fra politisk side har mod til at anerkende friskoler, der giver folkeskolen modspil og anviser alternative veje? I så fald er det et paradoks, at man begår benspænd af bureaukratisk karakter mod friskoler, der har valgt at være karakter- og prøvfrie. Det ligner mest af alt et mistillidsvotum til de friskoler, der benytter den frihed, som mange mener er grundstenen i friskoletanken.

Det centrale er fortsat, at elever, der efter 9. klasse har gennemført afgangseksamen fremover har retskrav på optagelse i gymnasiet i op til to år efter 9. klasse. De prøvfrie friskoler er dermed ikke tilgodeset i den nye

aftale, mens det dog er mere oplagt for efterskoler at tilbyde en prøvfri 10. klasse, da det ikke er nødvendigt at tage 10. klasses prøver. Denne sag skal ses i sammenhæng med det stigende fokus på præstationskultur og stressede unge. Her har de prøvfrie skoler gode erfaringer med formativ evaluering af elevernes kundskaber og færdigheder, som vi til stadighed må italesætte og bringe i spil. Ligesom det er væsentligt, at karakterer, test og eksamen fastholdes som pædagogiske værktøjer frem for politiske styringsredskaber.

Det er ganske givet et af flere mulige svar på udfordringer med vigende trivsel hos børn og unge i skole og uddannelse på grund af test, karakterer og eksaminers stigende fylde. Vi inviterede derfor i marts 2020 til en konference med fokus på, hvordan skolen tager ansvar i en tid med flygtninge- og klimakrise, klimaangst, populisme, sociale medier og fake news, og hvor fremtiden er usikker, fællesskaberne udfordrede og hvor individet står mere og mere alene. For hvordan skal skolen tage del og ansvar for en bedre verden? – uden at blive holdt ansvarlig for alt?

Børnekonventionen skrives ind i Friskoleloven

I de seneste fem år har der været talt og skrevet meget om udskrivning af elever fra friskoler og privatskoler. Baggrunden er klager fra forældre til ombudsmanden, hvorfor denne har peget på nødvendigheden af at indskrive Børnekonventionen i Friskoleloven.

Børne- og undervisningsminister Pernille Rosenkrantz-Theil gik i medierne på Børnekonventionens fødselsdag den 20. november 2019 med ønsket om at indskrive konventionen i Friskoleloven.

Det vil ske i en ny §4a, hvor det bliver skolernes opgave at sikre, at børn bliver inddraget før en udskrivning, så elevens perspektiv og synspunkter kan komme til udtryk.

Det er en legitim og respektfuld præcisering af børn og unges selvfølgelige medspil. Det er ligeledes indskrevet, at forpligtigelsen ikke gælder, hvis det antages at være til skade for eleven, eller anses for unødvendigt, ligesom involvering og høring kan ske på forskellig vis, så det er muligt at tage elevens alder og modenhed i betragtning.

Udskrivning af elever fra friskoler og privatskoler omtales ofte i negative vendinger, måske med rette i enkelte tilfælde, men retfærdigvis bør det understreges, at udskrivinger af elever sker med forskellige begrundelser og hensigter.

Skolens opgave bliver nu at dokumentere inddragelsen eller eventuel undladelse af inddragelse. Denne dokumentation påhviler skolen og sker i egen form, og dermed altså ikke i en standardiseret eller forudbestemt formel. Den tillid og frihed til at håndtere udskrivning af elever der her er givet fortjener en kvittering gennem god og solid praksis på skolerne, så der bliver gennemsigtighed med processer og handlinger.

3

FRISKOLERNES DAGTILBUD GAVNER FORÆLDRENS VALG

Stigningen i antal børnehaver og vuggestuer i forbindelse med friskoler er fortsat stigende. Der er henholdsvis 11 børnehaver og seks vuggestuer flere end sidste år. Det skyldes dels efterspørgsel hos forældre, der gerne vil give deres børn et solidt og gennemgående institutions- og skoleliv præget af både værdier og pædagogiske ideer, som de kan tilslutte sig. Men det skyldes også flere steder, at den kommunale institution lukkes eller sammenlægges, hvorfor friskoler i stedet opretter en privat institution i tilknytning til friskolen.

På samme vis som friskoler, privatskoler og folkeskoler supplerer hinanden og giver forældrene forskellige tilbud at vælge mellem, så sker det altså også i stigende grad for dagtilbuddene. Det er en styrke og en kvalitet for et demokratisk samfund med et så mangfoldigt og alsidigt tilbud i form af forskellige alternative institutionstyper og pædagogiske tilgange til børnepasning. Det skal vi værne om og fortsat arbejde for at styrke og bevare.

Med regeringens ambition om at være ”verdens bedste land at være barn i”, er der lagt op til betydelige politiske initiativer i den kommende valgperiode. Af ”forståelsespapiret” fremgår det, at mulighederne er der, men ”ulige vilkår og betingelser i opvæksten findes stadig i vores samfund”. Der er med andre ord et sympatisk og velkomment fokus på børn hos regeringen og dens parlamentariske grundlag.

Statsminister Mette Frederiksen brugte sin nytårstale til at adressere et stærkt fokus på børn. Der arbejdes på en ’Barnets Lov’, der sætter barnet først i forbindelse med anbringelser, men der er også bred politisk enighed om at opfylde valgløftet om minimumsnormeringer i vuggestuer og børnehaver. Første delaftale blev indgået midt i februar 2020, hvor regeringen og dens støttepartier blev enige om fordelingen af 500 millioner kroner, der skal sikre mere personale i daginstitutionerne. Men kun til kommunale og selvejende institutioner (!) Og dermed udelukkes ’private daginstitutioner’ fra at få del i midlerne.

Dette for at undgå at daginstitutioner, der drives med profit for øje, kan få del i midlerne. Problemet er dog, at man har overset, at de såkaldte ”privatinstitutioner” oftest er selvejende og eventuelle overskud, går til formålet – altså børnepasning. Derved kommer en stribe friskoler med egne børnehaver og vuggestuer i klemme.

Det er yderst problematisk, fordi det på den måde viser, at pengene ikke følger barnet, men bestemte typer af institutioner. Det indgår i aftalen, at kommunerne med re-

visionspåtegning skal dokumentere, at pengene netop bruges til ansættelse af mere pædagogisk personale. Det samme kunne fastlægges over for private institutioner. FRISKOLERNE har derfor tilkendegivet det urimelige og uhensigtsmæssige i aftalen, når man samtidig er optaget af ikke at skabe ulighed. Aftalen kan betyde, at 'private institutioner' er nødt til at hæve forældrebetalingen ved et eventuelt krav om højere normering, og for at undgå unødigt konkurrence på kvalitet. Det kan betyde, at nogle forældre må fravælge en ønsket institution på grund af for høj forældrebetaling.

Vi vil derfor aktivt forsøge at påvirke politikerne for den endelige lov om minimumsnormeringer behandles og vedtages, så de forbedrede vilkår naturligvis kommer til at gælde for alle børn.

FRISKOLERNE er medlem af Daginstitutionernes Landsorganisation (DLO), der arbejder for mest mulig selvbestemmelse til de enkelte daginstitutioner. DLO er som en samlende landsorganisation i stand til at tale med vægt og tydelig stemme på vegne af de mange enkeltinstitutioner og paraplyorganisationer, der er medlem af DLO.

FRISKOLERNE er repræsenteret i DLO's bestyrelse og ad den vej varetages foreningens politiske interesser på dagtilbudsområdet bedst. Sammen med DLO vil FRISKOLERNE arbejde for alle børns bedste, hvad enten de er i en kommunal, selvejende eller privat institution.

4

PARTNERSKABER SOM LØFTESTANG FOR FORENINGENS ARBEJDE

Det er en stor ambition at arbejde på at forbedre den offentlige samtale. Ikke desto mindre er det netop det EFTERSKOLERNE, HØJSKOLERNE og FRISKOL-

ERNE har gjort i de sidste fire år i det fælles projekt Frirummet. De tre skoleforeninger ikke bare tror på et frit folkestyre, men føler sig også forpligtede til at kæmpe for det ved både at være med til at forsvare og gentænke folkestyret. Projektet får økonomisk støtte fra Tryk-Fonden, og hen over vinteren er der forberedt endnu en projektansøgning, så vi med Frirummet kan skabe endnu flere frirumsdebatter. Vi mener, der er brug for, at borgerne i et folkestyre taler sammen og finder ud af, hvordan vi vil leve med hinanden. Der skal desuden sættes yderligere fokus på det pædagogiske islet af Frirummet, så vi kan være med til at danne børn og unge til aktiv deltagelse i den offentlige samtale. Og så vil vi fortsat blande os i debatten om den offentlige samtale, og her insistere på, at vi fører vores fælles samtale derhen, hvor vi bliver klogere, fordi vi lytter, reflekterer og bidrager med synspunkter.

Højskolerne har generøst inviteret Efterskolerne og Friskolerne med i samarbejdet om Syng, spis og snak. Et projekt, som Nordea-Fonden støtter økonomisk. Det betyder, at der nu på 20 højskoler, fem efterskoler og fem friskoler vil være 60 arrangementer frem mod juni 2020. De frie skoler samler nu danskerne til fællessang, fællesspisning og gode samtaler i alle hjørner af Danmark.

To meget gode projekter understreger de tre foreningers fælles ambition om at bidrage konstruktivt til udviklingen af samfundet gennem aktivering af den enkelte borger og civilsamfundet. Det er en fri og folkelig skoles forpligtigelse, og vi er derfor også enige om fortsat at tale sammen om nye og flere fælles projekter og politiske udmeldinger, fordi vi tror på, at det kan gøre en forskel.

Grænseforeningen inviterede for snart længe siden til samarbejde om markeringen af 100-året for Sønderjyllands genforening med Danmark. En invitation vi selvfølgelig takkede ja til, for der er så meget synergi i fortællingen om grænselandets historie om at bevæge sig

fra hinanden til at bevæge sig mod hinanden. Det er en oplagt anledning til at pege på, at fredelig sameksistens og gensidig forståelse er ultimative værktøjer i et flerkulturelt perspektiv.

Genforeningen er en rigtig god anledning til, med et historisk perspektiv, at aktualisere verden af i dag gennem konkrete undervisningsforløb, udveksling eller en synlig markering ved én af de 650 genforeningssten, der står rundt om i landet.

Partnerskaber er en løftestang for foreningen, da det er med til at give mere vægt i de store sammenhænge såvel politisk som folkeligt. Men også ofte giver langt bedre løsninger og handlemuligheder, end hvis vi skal gøre alting selv. Derfor arbejder styrelsen på aktivt at søge nye partnerskaber. Foreningen er involveret i mange sammenhænge og håber på den måde at være til inspiration for friskolerne rundt om i landet. Dels ved konkret inspiration til undervisningen og til dét at drive fri skole, men også som inspiration til de lokale partnerskaber friskoler kan etablere i lokalområdet. Fordi forpligtigelsen til at være synlig og tydelig i civilsamfundet gælder i alle hjørner af samfundet.

Friskolernes Hus understøtter foreningens arbejde

Det ligger foreningen meget på sinde at tilbyde professionel rådgivning, service, møder, konferencer og kommunikation fra Friskolernes Hus. Det kommer tydeligst til udtryk i den daglige rådgivning, hvad enten det sker pr. telefon eller ved møder, men også gennem de mange kurser, møder og konferencer, som udbydes til medlemsskolerne. Stort set alle skoler møder dermed foreningen i en eller anden sammenhæng, hvilket er meget tilfredsstillende.

Magasinet Friskolen sætter dagsorden med forskellige temaer rettet mod forældrene, så det er muligt at vide

mere om folketingsvalg, barnet som arbejdskraft, familiemønstre, teknologi, alkohol, fællesskaber, normalitetsbegrebet eller blive inspireret af at læse om andre friskolers daglige praksis.

Foreningens deltagelse ved Folkemødet er en god anledning til at markere foreningens standpunkter om skole og uddannelse ved aktivt at medvirke i debatter og arrangementer. "De Unge Stemmer" fra Magasinet Friskolen medvirkede i 2019, og viste for alvor gennem deres reportager og artikler, hvad unge formår i den offentlige debat.

Deltagelsen i Folkemødet betyder endvidere, at styrelsen kommer tættere på den skolepolitiske dagsorden, og det giver god inspiration og gode indspark til de politiske dagsordener, der er på styrelsens bord. Det giver samtidig et tydeligt indblik og forståelse for den aktuelle politiske argumentation og debatkultur.

Ofte møder vi det gode men også vanskelige spørgsmål: Hvad er en friskole? Derfor er der i året produceret en friskolefilm, der skal prøve at give svar på spørgsmålet. Vi håber, den vil blive brugt flittigt på medlemsskolerne, og når der er besøg fra andre lande, som gerne vil begribe den danske friskole-tradition.

Vi kan byde velkommen til Byens Steinerskole, Unity Skolen, Farum Lilleskole, ISI Idrætsfriskole Guldminen og Fund Friskole. Samtidig er Hjørring Ny Steiner, Roser Skolen, Margrethelyst Friskole, Helligum Friskole, Rødning Friskole, Spøttrup, Vokslev Friskole, Sværdborg Friskole, Børnenes Akademi samt Jerup Privatskole lukkede og Vanløse Privatskole udmeldt af foreningen.

Friskolen City har skiftet navn til Skibhus Friskole, Den Alternative Skole til Nordsjællands Friskole og Gribskov Skole til Gribskov Lilleskole. Niels Jørgen Hansen og Allan Rabjerg er optaget som enkeltmedlemmer.

Forslag om at ændre i vedtægterne

Styrelsen vil på generalforsamlingen foreslå mindre ved-

tægtsændringer. Arbejdet med at finde egnede steder for afholdelse af Landsmødet volder ofte besvær, fordi de nuværende vedtægter afgør, at det skal ske i perioden fra 15. april til 31. maj. Styrelsen ønsker at udvide dette tidsrum til perioden fra 1. marts til 31. maj.

I samme forbindelse finder styrelsen det åbenlyst at foretage en række tekniske rettelser af vedtægterne: at ændre styrelsen til bestyrelsen, da det skaber misforståelser og forvekslinger med andre offentlige styrelser. Desuden foreslår styrelsen at lade bestemmelsen om afholdelse af Dialogmøder udgå af vedtægten. Det betyder ikke, at styrelsen ikke vil tage initiativ til at gå i dialog med skolerne, men vi ser gode muligheder for ikke kun at nøjes med årlige Dialogmøder, men netop tænke alle møder som en stående og fortløbende dialog mellem medlemmer, skoler og styrelsen.

Det samlede forslag til ændringer af vedtægterne offentliggøres på www.friskolerne.dk, så det er muligt at orientere sig forud for generalforsamlingen. Styrelsen ser frem til at drøfte forslaget med generalforsamlingen.

En stærk politisk stemme fra civilsamfundet

FRISKOLERNE kan se tilbage på et meget hektisk politisk år, der har sat foreningens styrelse på prøve, men samtidig gjort det klart, at det er afgørende nødvendigt at tænke politisk strategisk for at kunne øve indflydelse på de dagsordener, som både politikere og foreningen ønsker at skabe. Foreningen er blevet endnu mere politisk, og styrelsen må prioritere det politiske arbejde højt.

Friskolerne er forældrenes skoler, fordi forældrene ifølge Grundlovens §76 har ansvaret for børns undervisning. Fordi børnene tilhører forældrene, og fordi forældrene ved, hvad der er bedst for deres børn. Og derfor har vi friskoler. Fordi forældrene kan gå sammen og oprette en friskole og her *“give undervisning, der stemmer med skolernes*

egen overbevisning” som det hedder i Friskoleloven. Friskoler er en reaktion på tiden og samfundet og viser andre veje gennem undervisning, dannelse og fællesskab. Reaktionen ses, når friskoler åbner, hvor folkeskoler lukkes ned, som modreaktion til nationale test, læringsmålstyret undervisning, eksamen og reformer. Når kritikken hagler ned over de flersprogede friskoler, så er reaktionen også, at disse skoler oplever en tilgang og vælges til af flere familier.

Friskoler medfører en aktiv og kritisk stillingtagen til skole og samfund, og bliver derfor ofte også en kritik af den udvikling, der finder sted. Et trofast og sikkert udgangspunkt i formulerede formål og værdier giver en unik mulighed for netop at hvile på traditioner og ritualer for såvel det pædagogisk faglige og det pædagogisk-socialt aspekt af fællesskabet – og derfor kunne udvikle skolen i takt med tiden uden at miste sit udgangspunkt.

Friskoler er mindretallets talerør, fordi friskolerne, eksplicit, giver mulighed for at udleve de værdier, som et mindretal finder rod og mening i. Ikke kun mindretal i betydning som et befolkningsmæssigt mindretal, men mindretal forstået bredt: pædagogisk, religiøst, politisk eller på anden vis. Det er et stærkt udtryk for de friheder, der er grundlaget for friskoler: åndsfrihed, religionsfrihed, ytringsfrihed. Værdier, der giver frihed til forskellighed!

Friskoler er en stærk stemme i civilsamfundet og altså én af flere stemmer, der gør det klart, hvad borgerne finder bedst og samtidig giver bud på, hvordan borgerne bedst kan indrette sig med hinanden på en humanistisk og menneskelig måde.

Derfor skal vi alene, sammen med medlemsskolerne og sammen med vores samarbejdspartnere, forsvare de liberale værdier, som Danmark, Europa og Vesten hviler på. Hvor vores frihed, ansvar, forpligtigelse, fællesskab og folkelighed tager sit udspring. For kun sådan kan vi lave en fri og folkelig skole. ●

